

الگوی راهبردهای سه‌گانه بین‌المللی شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی ایران

سیده طیبه موسوی امیری*

عبدالرحیم نوه ابراهیم**

حمیدرضا آراسته***

بیژن عبدالهی****

چکیده

هدف از مطالعه حاضر، تدوین الگوی راهبردهای سه‌گانه بین‌المللی شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی ایران بوده است. این مطالعه از نوع پژوهش‌های کیفی بوده که با استفاده از رویکرد نظریه‌پردازی داده‌بنیاد انجام شده است. در این راستا، پدیده محوری مطالعه فوق، عبارت از بین‌المللی شدن در راستای مأموریت‌گرایی دانشگاه‌های دولتی کشور، تعریف شده است. جامعه آماری این پژوهش مشتمل بر مدیران و صاحب‌نظران ۱۶ دانشگاه دولتی منتخب کشور بوده، بنابراین تعداد مشارکت‌کنندگان با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند، شامل ۸۲ نفر بوده است که با استفاده از روش مصاحبه نیمه‌ساختمند در پژوهش مشارکت داشته‌اند. اعتبار و روایی داده‌های این پژوهش، با بهره‌گیری از دو روش بازبینی مشارکت‌کنندگان و مرور خبرگان، موردبررسی قرار گرفته است. راهبردهای پژوهش متناسب با کارکردهای سه‌گانه دانشگاه در حوزه‌های آموزش، پژوهش و خدمات هرکدام با ده مؤلفه فرعی، به ترتیب با ۷۵، ۱۴۰ و ۱۲۰ کدباز شناسایی و تحلیل شده است. نتیجه نهایی آن که تحقق فرایند بین‌المللی شدن در دانشگاه‌های دولتی کشور، نیازمند برنامه‌ریزی و اقدامات مقتضی و هم‌زمان در هر سه حوزه آموزش، پژوهش و خدمات، از طریق بذل توجه کافی نسبت به آن، در مسیر مأموریت‌گرایی دانشگاه‌های فوق است.

واژه‌های کلیدی: دانشگاه، بین‌المللی شدن، راهبرد، کارکردهای سه‌گانه دانشگاه

مقاله مستخرج از یافته‌های رساله دکتری مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

* دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

** استاد، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) navehebrahim@khu.ac.ir

*** استاد، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

**** دانشیار، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۹/۱۱

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۵/۲۱

مقدمه

دانشگاه‌ها پیچیده‌ترین نهادهایی محسوب می‌شوند که بشر تا به حال به وجود آورده است. این نهادها در طول قرن‌ها به تدریج، در تمامی کشورها، رشد و توسعه یافتند تا اینکه در دهه طلایی ۱۹۶۰ در بسیاری از کشورهای جهان (به‌طور اعم در اروپا و به‌طور اخص در آمریکای شمالی) تبدیل به عناصر با اعتبار جامعه، چه به‌صورت دولتی و چه به‌صورت خصوصی گردیده‌اند (سواپ^۱، ۱۹۸۱). دانشگاه‌ها یکی از مهم‌ترین اجزای نظام آموزش عالی و از کلیدی‌ترین نهادهای تولید دانش و شکل‌دهی به جهان آینده تلقی می‌شوند (نعمتی، ۱۳۹۸). در آغاز هزاره سوم میلادی، دانشگاه‌های پیشرفته در کشورهای صنعتی، به ویژگی‌هایی دست یافته‌اند که با آنچه به‌صورت سنتی از دانشگاه درک می‌شد، متمایز است. این ویژگی‌ها هم از منظر ساختاری و هم از منظر کارکردی، دانشگاه‌ها را در موقعیتی دشوار و درعین حال پویا، قرار داده است (یمنی، ۱۳۸۲). همچنین دانشگاه همچون یک سیستم باز است که با محیط خود ارتباط دارد. در این ارتباط جریان‌های تبدیلی وجود دارند، محیط دانشگاه را می‌توان در سه سطح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی تصور کرد. محیط بین‌المللی شامل دانشگاه‌ها یا سازمان‌های بین‌المللی کشورهای دیگر است. ورودی و خروجی‌های سیستم دانشگاه می‌تواند با این محیط‌ها ارتباط فعال داشته یا به‌صورت منفعل عمل کنند (یمنی، ۱۳۸۲). در شرایط کنونی نیز، هم‌زمان با پدیده‌ی جهانی‌شدن، ضرورت متحول‌شدن نهادهای آموزش عالی و تأکید بیشتر بر همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به عمل آمده است (اسماعیل نیا و آراسته، ۱۳۹۵). طی دو دهه گذشته، مفهوم بین‌المللی‌شدن آموزش عالی نقشی محوری یافته (برندنبورگ و دویت^۲، ۲۰۱۱) و در حال تبدیل‌شدن به یکی از اولویت‌های اصلی دانشگاه‌ها در سراسر جهان است (روگا و همکاران^۳، ۲۰۱۵) و پدیده‌ای جامع و فراگیر محسوب می‌شود که تمامی ابعاد و بخش‌های نه‌تنها دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، بلکه سایر سازمان‌ها را نیز، دربر می‌گیرد (اگرون پولاک^۴، ۲۰۱۲؛ کیانگ، ۲۰۰۳). ضرورت توجه به تجارب ملل مختلف برای تدوین برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری و مدنظر قرار دادن واقعیت‌های علمی جامعه و پیشرفت‌های موجود در سطح دنیا در قالب انطباق با نیازهای جامعه، امکان‌پذیر ساختن اجرای آن‌ها و پویایی علمی و نیز تشکیل مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی با عضویت

1. Saupe, J.
2. Brandenburg, U., & de Wit, H.

3. Roga, R., et al.
4. Egron-Polak, E., & Hudson, R.

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مشابه و معتبر دنیا جهت تبادل اطلاعات و استفاده متقابل از دستاوردهای آموزشی، پژوهشی و فناوری و همچنین بهره‌مندی از اطلاعات علمی استادان، پژوهشگران و متخصصان عالی‌رتبه خارج از کشور به‌صورت کوتاه‌مدت جهت تدریس و عرضه مطالب پژوهشی، نمونه‌هایی از همکاری‌های بین‌المللی است که تمام ملل برای دستیابی به اهداف آموزش عالی خود نیازمند آن هستند (شرقی، ۱۳۸۳). در حقیقت، دانشگاه‌ها باید فرصت‌های مناسبی را برای زندگی و آینده‌ای بهتر برای مردم و کشور فراهم کنند. این موضوع بدون تعاملات ملی و بین‌المللی، فعالیت‌های مشترک و یادگیری‌هایی از جهانیان غیرممکن به نظر می‌رسد (آراسته، ۱۳۸۵). از طرفی «جهانی شدن» به‌عنوان پارادایم عصر حاضر است که کلیه شئون زندگی بشر را دستخوش تغییر و تحول کرده است (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۸).

امروزه بین‌المللی‌شدن به‌عنوان یک پدیده در حال رشد، همه جنبه‌های آموزش عالی و کل دنیا را متأثر کرده و به پدیده‌ای گسترده تبدیل شده که نشانگر اهمیت موضوع است (آلتباخ^۱، ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹) و در اغلب مؤسسات جهانی، در بیانیه مأموریت و راهبردهای مؤسسه‌ای متجلی شده است (نایت^۲، ۲۰۱۱). در حقیقت، تاریخچه مفهوم بین‌المللی‌شدن به دو سده پیش بازمی‌گردد و مفهوم نوینی محسوب نمی‌شود، اما در حوزه آموزش عالی، بین‌المللی‌شدن به‌عنوان یک سیاست جدید شناخته می‌شود (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ نایت، ۲۰۰۴). بر اساس گزارش اتحادیه بین‌المللی دانشگاه‌ها (۲۰۰۳) نودوشش درصد از مدیران و سیاست‌گذاران آموزش عالی بین‌المللی‌شدن را به نفع دانشگاه‌های خود می‌دانند^۳. از این رو است که امروزه استراتژی‌ها و برنامه‌های آموزشی، علمی و سازمانی دانشگاه‌ها بر اساس سیاست‌ها و فعالیت‌های آموزش عالی بین‌المللی نوشته می‌شوند (آلتباخ و تیچلر^۴، ۲۰۰۱؛ هرمان^۵، ۲۰۰۵). اگرچه همه دانشگاه‌ها بین‌المللی و جهانی نیستند اما همه آن‌ها تحت تأثیر فرایندهای جهانی و جهانی‌شدن قرار دارند. از دیگر سو، سازمان‌ها به‌طور اعم و دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به‌طور اخص، ناگزیر از بهره‌گیری از تفکر راهبردی هستند که این شیوه تفکر، تأکید بر حرکت منسجم و هدفمند در راستای مأموریت‌های تعریف شده برای آن نهاد را موردتوجه قرار می‌دهد تا توسعه و موفقیت، در کوتاه‌ترین زمان و اثربخش‌ترین شکل ممکن، برای نهاد فوق محقق گردد (هنیس^۶، ۲۰۱۶). البته

1. Altbach, P.

2. Knight, J.

۳. این پژوهش در ۹۵ کشور جهان صورت پذیرفته است

4. Altbach, P., & Teichler, U.

5. Harman, G.

6. Haines, S.

تعریف مأموریتی واحد و یکسان برای تمامی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، در قالب یک نظام آموزش عالی متمرکز و دولتی، پاسخگوی تمامی نیازها و تقاضاهای متنوع از آن نظام نخواهد بود و دوباره کاری‌ها، موازی کاری‌ها و افت عملکرد و کیفیت را در آن نظام آموزش عالی، در پی خواهد داشت. بنابراین امروزه هیچ دانشگاه یا نظام آموزش عالی قادر نخواهد بود بدون تعامل و همکاری متقابل بین‌المللی با سایر دانشگاه‌ها و نهادهای آموزش عالی و پژوهشی معتبر در سطوح منطقه‌ای و جهانی، به توسعه کیفی و مأموریت‌های تعریف کرده خویش دست یابد (بیرام، ۲۰۱۸).

در راستای مطالعه مفهوم بین‌المللی آموزش عالی، ناگزیر از بذل توجه به سه کارکرد و کار ویژه اساسی نهاد دانشگاه، مشتمل بر آموزش، پژوهش و خدمات هستیم. در حقیقت، هدف از کار ویژه آموزش در نهاد دانشگاه، ایجاد تحول در دانشجویان از طریق توسعه دانش و شناخت مسائل محیط پیرامون است. دانشگاه‌ها علاوه بر توسعه آموزش‌های عمومی، از طریق مهارت‌آموزی دانشجویان، آنان را برای انجام مشاغل و حرفه‌های خاص در جامعه، آماده می‌کنند. یکی از تحولات مطلوبی که انتظار می‌رود آموزش در سطوح عالی پدید آورد، آن است که افراد بتوانند از شرایط و اوضاع شخصی خود درک منطقی و صحیح کسب نمایند. دومین کار ویژه نهاد دانشگاه، پژوهش است. در حقیقت، آموزش عالی و دانشگاه، نه فقط بایستی به حفظ، کشف، تفسیر و توسعه دانش موجود اهتمام ورزد، بلکه بایستی در پی پاسخگویی مناسب به مسائل فلسفی، مذهبی، اجتماعی و اقتصادی جامعه پیرامون باشد. چنانچه نهاد دانشگاه نتواند در این مسیر اثربخش، هدایتگر و پیشتاز باشد و فقط در محدوده فعالیت‌های آموزشی عمل نماید، نه تنها در بلندمدت از رشد قابل ملاحظه‌ای برخوردار نخواهد بود؛ بلکه سایر سازمان‌های پژوهشی در جامعه نیز، گوی سبقت را از این نهاد، خواهند ربود. یکی دیگر از نتایج عملکرد دانشگاه، خدماتی است که به جامعه پیرامون خود در سطوح ملی و بین‌المللی ارائه می‌نماید. از آنجاکه دانشگاه‌ها مجموعه‌ای از متخصصان با بالاترین سطح علمی و حرفه‌ای کشور محسوب می‌شوند که توانایی ارائه خدمات علمی، تخصصی و مشاوره‌ای به بخش‌های مختلف جامعه پیرامون را دارند، بنابراین خدمات اجتماعی یکی از کارویژه‌های بسیار حائز اهمیت دانشگاه در راستای مسئولیت اجتماعی و پاسخگویی بیرونی این نهاد، محسوب می‌شود. در واقع، متخصصان دانشگاهی قادرند برای مسائل

مبتلابه جامعه، پاسخ‌های علمی و تخصصی ارائه دهند و مشکلات و تنگناهای کشور را از پیش روی بردارند (موسوی و نعمتی، ۱۳۹۸).

از جمله پژوهش‌هایی که در حوزه بین‌المللی شدن آموزش عالی در کشور صورت پذیرفته، می‌توان به پژوهشی تحت عنوان «جهانی‌شدن و تأثیرات آن بر نظام‌های تضمین کیفیت در آموزش عالی» توسط فتحیان (۱۳۸۸) و تحقیقی با عنوان «جهانی‌شدن و چالش‌های تضمین کیفیت در نظام آموزش عالی» توسط واعظی و همکارانش (۱۳۸۸) اشاره کرد که هر دو بر نکته ارتقای مستمر کیفیت و عملکرد دانشگاهی منطبق با استانداردهای بین‌المللی تأکید دارند و بیان می‌کنند که دانشگاه باید با حفظ معیارهای فرهنگی و ارزشی خود، از فرصت جهانی‌شدن استفاده نماید. علاوه بر آن، اسماعیل‌نیا و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان بررسی وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن در دانشگاه تهران، بر این نکته تأکید می‌نمایند که مقوله بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها از یک سو به سیاست‌گذاری راهبردی به منظور اقدامات مقتضی برای بهبود فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و خدماتی نیاز دارد و از دیگر سو، برای بین‌المللی کردن فعالیت‌های دانشگاه‌ها، ایجاد بستری پویا برای ایجاد هماهنگی میان بخش‌های مختلف یک دانشگاه ضروری به نظر می‌رسد. همچنین فشالنج و بازرگان (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان چگونگی بین‌المللی شدن نهاد دانشگاه، به بررسی وضعیت بین‌المللی شدن نهاد دانشگاه بر اساس کارکردهای اساسی آن، پرداخته‌اند. در ادامه و در بخش پژوهش‌های خارجی، بیرام (۲۰۱۸) در پژوهش خود با موضوع بین‌المللی شدن آموزش عالی، بین‌المللی شدن را به‌عنوان افق پیش روی دانشگاه‌ها ترسیم کرده و بر جلب مشارکت تمامی اعضای جامعه دانشگاهیان در این زمینه، تأکید کرده است. محسن و زمان^۱ (۲۰۱۸)، در پژوهشی با عنوان بین‌المللی‌سازی دانشگاه‌ها: گرایش‌های نوظهور، چالش‌ها و فرصت‌ها، با هدف بررسی چگونگی تکامل فرآیند بین‌المللی شدن و چگونگی رخداد آن در دانش اقتصاد جهانی امروز دریافتند که اغلب مؤسسات آموزش عالی به دلیل موانع اقتصادی و آکادمیک از هدف‌گذاری برای جهانی‌شدن اجتناب می‌کنند. کانتو^۲ (۲۰۱۳) در پژوهش خود تحت عنوان استراتژی‌های مؤثر در بین‌المللی کردن دانشگاه‌های آمریکا، با یک مطالعه مروری، بیان می‌کند که برنامه‌های درسی بین‌المللی در حقیقت مهم‌ترین رکن نظام‌های آموزش عالی بین‌المللی محسوب می‌شود.

به‌طور کلی، بررسی آسیب‌شناسی وضعیت آموزش عالی ایران در فرایند بین‌المللی شدن، حکایت از فاصله قابل توجه تا وضعیت مطلوب در این زمینه دارد (آراسته، ۱۳۸۵) که نیازمند درک درست از مفاهیم و شرایط موجود و برنامه‌ریزی اصولی در این مسیر خطیر اما ارزشمند است (جاودانی، ۱۳۸۸). همچنین پژوهش‌های انجام شده در این حوزه در کشور، حکایت از وجود موانع و محدودیت‌های فراوان مدیریتی، ساختاری، فرهنگی و سرمایه انسانی در راستای بین‌المللی شدن آموزش عالی در ایران دارد (فتحی و اجارگاه و همکاران، ۱۳۸۸). با عنایت به ضرورت، جایگاه و گسترش روند بین‌المللی شدن در نظام آموزش عالی کشورها، نیاز است تا دانشگاه‌های کشور به‌ویژه دانشگاه‌هایی که واجد مأموریت‌ها و کارکردهای کلان ملی هستند، جهت‌گیری‌های خود را در راستای توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی با مراکز آموزش عالی، پژوهشی و فناوری معتبر جهانی تعریف کنند و از این طریق، کیفیت عملکرد و خروجی‌های خود را بر اساس استانداردهای جهانی ارتقا بخشیده و موجبات بهبود رتبه علمی خویش و سپس نظام آموزش عالی کشور را در سطوح منطقه‌ای و جهانی فراهم نمایند. در این راستا، دانشگاه‌های تراز اول و دوم کشور که در زمینه بین‌المللی شدن، مورد تأکید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بوده و پس از غربال اولیه، از ۲۵ دانشگاه داوطلب و کاندید، به ۱۶ دانشگاه دولتی کشور محدود شده و در این پژوهش تحت عنوان دانشگاه‌های دولتی منتخب مورد مطالعه قرار گرفته است که مشتمل بر دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، تربیت مدرس، خوارزمی، امیرکبیر، صنعتی شریف، علم و صنعت، علامه طباطبایی، خواجه نصیر، الزهرا، فردوسی مشهد، شیراز، اصفهان، تبریز، صنعتی اصفهان و علوم پایه زنجان، بوده است. از سوی دیگر، با توجه به تغییر جهت‌گیری‌های کلان در اهداف و برنامه‌های وزارت علوم، همچنین تأییدات و جهت‌گیری‌های ملی و کلان کشور برای ارتباطات گسترده بین‌المللی، حرکت این ۱۶ دانشگاه منتخب دولتی ایران به سمت بین‌المللی شدن، می‌تواند برای تحقق برنامه‌های فوق، راهبر و راهگشا باشد؛ بنابراین تغییر رویه دانشگاه‌های مطروحه، باید در مأموریت آنان به خوبی لحاظ شود که این امر نیز بدون شک، مستلزم عنایت خاص به توسعه همکاری‌های علمی - بین‌المللی در سطوح منطقه‌ای و جهانی خواهد بود. همچنین تأکید سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، نقشه جامع علمی کشور و برنامه راهبردی هر کدام از این دانشگاه‌های ۱۶ گانه در راستای بین‌المللی شدن و توسعه روابط علمی بین‌المللی، سندی بر این ادعا است؛

بنابراین، تمامی دانشگاه‌های کشور، به ویژه ۱۶ دانشگاه مورد مطالعه در این پژوهش، ناگزیر از حرکت در این سمت‌وسوی تعریف‌شده ملی هستند. علاوه بر آن، کاستی و نقصان معیارها و استانداردهای دقیق و جامع در دانشگاه‌های منتخب در حوزه‌های آموزش، پژوهش و خدمات، به‌عنوان سه کارویژه اصلی دانشگاه‌ها در راستای بین‌المللی‌شدن، از مهم‌ترین خلأهای موجود برای انجام این پژوهش به شمار می‌رود. بنابراین با عنایت به نکات فوق و همچنین با توجه به بررسی مبانی نظری و پیشینه پژوهش در حوزه بین‌المللی‌شدن آموزش عالی، این حوزه در کشور، از فقدان یک الگوی جامع و بومی، منطبق بر اقتضائات خاص کشور که به تمامی ابعاد و کارکردهای مختلف بین‌المللی‌شدن آموزش عالی پرداخته باشد، رنج می‌برد و در این راستا، پژوهش حاضر با هدف طراحی و تدوین الگوی بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب ایران در سه حوزه آموزش، پژوهش و خدمات است که در با نگاهی بومی و منطبق بر اقتضائات خاص کشور، تعریف شده است، بنابراین با عنایت به مطالب مطرحه فوق؛ پژوهش حاضر با هدف تدوین الگوی پارادایمی راهبردهای سه‌گانه بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور در پی پاسخگویی به این سؤالات اساسی است:

- ۱) راهبردهای ارتقای بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور در حوزه آموزش، کدام است؟
- ۲) راهبردهای ارتقای بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور در حوزه پژوهش، کدام است؟
- ۳) راهبردهای ارتقای بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور در حوزه خدمات، کدام است؟

روش

با توجه به این‌که هدف این پژوهش ارائه الگوی راهبردهای بین‌المللی‌شدن در دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور است، برای انجام عملیات پژوهش و تجزیه و تحلیل داده‌ها از رویکرد پژوهش کیفی و روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد^۱ استفاده شد. نظریه‌پردازی داده‌بنیاد یک روش پژوهش استقرایی است که به پژوهشگران در حوزه‌های موضوعی گوناگون امکان می‌دهد تا به‌جای اتکا به نظریه‌های موجود، خود به تدوین نظریه از طریق

تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای مشاهده‌ها اقدام کنند. نظریه حاصل از اجرای چنین روشی پژوهشی، نظریه‌ای فرایندی است که با استفاده از شیوه‌های منظم گردآوری داده‌ها، به تشخیص مقوله‌ها، مضمون‌ها و برقراری رابطه میان این مقوله‌ها پرداخته و نظریه‌ای برای تبیین یک فرایند عرضه می‌شود (استراوس و کوربین^۱، ۲۰۰۸ نقل از شعاع اردبیلی و همکاران، ۱۳۹۸). جامعه آماری پژوهش حاضر را «خبرگان، رؤسا و مدیران ۱۶ دانشگاه منتخب دولتی کشور مشتمل بر: دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، تربیت مدرس، خوارزمی، امیرکبیر، صنعتی شریف، علم و صنعت، علامه طباطبایی، خواجه نصیر، الزهرا، فردوسی مشهد، شیراز، اصفهان، تبریز، صنعتی اصفهان و علوم پایه زنجان» تشکیل دادند. منظور از خبرگان در این مطالعه، آن دسته از اعضای هیئت علمی و مدیران دفاتر همکاری‌های علمی بین‌المللی و معاونت‌های دانشگاه می‌باشند که دارای مطالعات و سوابقی از قبیل انجام پایان‌نامه، طرح پژوهشی، ارائه مقاله، کتاب در زمینه بین‌المللی شدن دانشگاه هستند. به‌طور کلی مشخصه اصلی و متمایز افراد در گروه خبره، دارا بودن سابقه فعالیت علمی و یا عملی (چهره‌های علمی-بین‌المللی) و در ارتباط با موضوع پژوهش حاضر بوده است. برای انتخاب گروه نمونه از راهبرد روش نمونه‌گزینی هدفمند استفاده شد. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند^۲ آن دسته از خبرگان که بنا به شناخت و قضاوت پژوهشگر، دارای مطالعات و سوابق مرتبط در موضوع مورد مطالعه هستند برای مصاحبه انتخاب شدند. در این رابطه با ۸۲ نفر از خبرگان، رؤسا و مدیران ۱۶ دانشگاه منتخب دولتی مصاحبه صورت گرفته است (که در جدول ۱ بدان پرداخته شده است). ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش مصاحبه بود. برای این منظور با افراد گروه نمونه با استفاده از پرسشنامه نیمه‌ساختاریافته^۳ مصاحبه شد. مدت‌زمان هر مصاحبه در حدود ۴۰ تا ۱۲۰ دقیقه به‌صورت حضوری بود. برای حصول از روایی پژوهش، یعنی دقیق بودن یافته‌ها از منظر پژوهشگر، مشارکت‌کنندگان یا خوانندگان پژوهش (کرسول^۴، ۲۰۰۰)، از راهبردهای تطبیق توسط اعضا^۵، بررسی همکار^۶ و انعکاس‌پذیری پژوهشگر (بازبینی مشارکت‌کنندگان و مرور خبرگان) استفاده شد (اردبیلی و همکاران، ۱۳۹۸). در این راستا برخی از مشارکت‌کنندگان مرحله نخست، مقوله‌های به‌دست‌آمده را بازبینی کرده و نظر خود را درباره آن‌ها بیان کردند و چهار تن از متخصصان و اساتید، به بررسی

1. Strauss, A. & Corbin, J.
2. purposive sampling
3. semi structure interview

4. Creswell, J. W & Miller, D. L.
5. member checking
6. peer examination

یافته‌ها و اظهارنظر در مورد آن پرداختند. به موازات در این مراحل هم از مشارکت‌کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد. در جدول ذیل، مشخصات مشارکت‌کنندگان (نمونه مورد مطالعه) در پژوهش، ارائه گردیده است.

جدول ۱. مشخصات مشارکت‌کنندگان پژوهش

کد	اساتید و صاحب‌نظران	معاونین و مدیران	مدیران/صاحب‌نظران وزارت علوم/دانشگاه‌ها
۵ تا ۱	۲	۳	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۱۰ تا ۶	۳	۲	دانشگاه تهران
۱۴ تا ۱۱	۱	۳	دانشگاه شهید بهشتی
۱۹ تا ۱۵	۲	۳	دانشگاه تربیت مدرس
۲۵ تا ۲۰	۲	۴	دانشگاه خوارزمی
۲۸ تا ۲۶	۲	۱	دانشگاه امیرکبیر
۳۲ تا ۲۹	۲	۲	دانشگاه صنعتی شریف
۳۴ تا ۳۳	۱	۱	دانشگاه علم و صنعت
۳۸ تا ۳۵	۲	۲	دانشگاه علامه طباطبایی
۴۳ تا ۳۹	۳	۲	دانشگاه خواجه نصیر
۴۷ تا ۴۴	۲	۲	دانشگاه الزهرا
۵۴ تا ۴۸	۲	۵	دانشگاه فردوسی مشهد
۵۸ تا ۵۵	۱	۳	دانشگاه شیراز
۶۳ تا ۵۹	۲	۳	دانشگاه اصفهان
۶۶ تا ۶۴	۱	۲	دانشگاه تبریز
۶۹ تا ۶۷	۱	۲	دانشگاه صنعتی اصفهان
۷۶ تا ۷۰	۳	۴	دانشگاه علوم پایه زنجان
۸۰ تا ۷۷	۳	۱	دانشگاه امام خمینی قزوین
۸۲ تا ۸۱	-	۲	دانشگاه جامعه المصطفی قم
	۸۲		جمع

یافته‌ها

در این بخش و بر اساس داده و اطلاعات جمع‌آوری شده و تحلیل‌های صورت پذیرفته، به سؤالات تحقیق مورد اشاره به ترتیب، پاسخ داده می‌شود:

۱) راهبردهای ارتقای بین‌المللی شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور در حوزه آموزش، کدام است؟

برای پاسخگویی به این سؤال و سؤال‌های دیگر پژوهش، داده‌های کیفی جمع‌آوری شده از طریق مصاحبه بر اساس روند نظریه‌پردازی داده‌بنیاد تجزیه و تحلیل شدند. به منظور تحلیل داده‌ها، بر طبق طرح نظام‌دار نظریه زمینه‌ای، سه نوع کدگذاری شامل کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی انجام شد. در کدگذاری باز، پس از خواندن متن هر مصاحبه، جمله‌ها استخراج و به صورت کدهایی ثبت گردید. سپس کدهای ایجادشده بر اساس وجوه اشتراک و شباهت‌هایی که باهم داشتند در یک دسته یا مقوله قرار گرفتند. دسته‌بندی‌ها به گونه‌ای بود که اجزای تشکیل دهنده هر مقوله با یکدیگر حتی المقدور هماهنگ، اما با عناصر تشکیل دهنده مقوله‌های دیگر متفاوت باشند. در این مرحله مصاحبه ضبط شده را پس از پیاده‌سازی، به صورت سطر به سطر بررسی، مفهوم‌پردازی، مقوله‌بندی و سپس، بر اساس مشابهت، ارتباط مفهومی و خصوصیات مشترک بین کدهای باز، مفاهیم و مقولات مشخص شدند. در جدول‌های ۱، ۲ و ۳ کدهای باز، مقوله‌های فرعی و مقوله‌های مربوط به راهبردهای سه بخش آموزش و پژوهش و خدمات ارائه شده است. باید اشاره کرد که راهبردهای موردنظر در نظریه داده بنیاد به ارائه راه‌حلی برای مواجهه با پدیده مورد مطالعه اشاره دارد که هدف آن اداره کردن پدیده مورد مطالعه، برخورد با آن و حساسیت نشان دادن در برابر آن است؛ که در این مطالعه راهبردهای ارتقای بین‌المللی شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور در حوزه آموزش را به ۱۰ مؤلفه فرعی و ۱۴۰ کدباز تقسیم شده است و در جدول (۲) نشان داده است.

جدول ۲. مقوله‌های مربوط به راهبردها (آموزش)

متغیر	مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	بخشی از کدهای باز	فراوانی
			دوره‌های مشترک با دانشگاه‌های معتبر دنیا (doal degree)	
			کارگاه‌های آموزشی	
راهبردها	آموزش	برگزاری دوره‌های آموزشی و تحصیلی مشترک بین‌المللی	دوره‌های آموزشی مشترک بین‌المللی با کشورهای همسایه حمایت وزارتخانه‌ها از برگزاری دوره‌های مشترک سمینارهای مشترک آموزشی	۲۲ کدباز
			ایجاد دوره‌های مشترک ارشد و دکتری	

متغیر	مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	بخشی از کدهای باز	فراوانی
			تعریف و اجرای دوره‌های آموزشی الکترونیکی (مجازی) به زبان خارجی	
			حل بنیادی مشکل زبان خارجی از مدارس در اولویت‌های وزارت آموزش و پرورش	
۱۷ کدباز	توانمندسازی اساتید و دانشجویان برای فعالیت‌های بین‌المللی	جذب و توانمندسازی نیروی انسانی دانشگاه طبق شاخص‌های بین‌المللی	فرهنگ بین‌المللی شدن در بین اساتید	
			کلاس‌های آموزشی نرم‌افزاری برای اساتید	
			جذب دانشجویان خارجی در داخل	
			بهبود شرایط آموزشی داخل برای جذب	
			ارتقای وب‌سایت‌های دانشگاه‌های داخلی برای جذب دانشجویان خارجی	
			جذب اساتید دوزبانه	
۳۵ کدباز	جذب و تبادل اساتید و دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌ها	دعوت رسمی از اساتید خارجی و مدعو جذب اساتید ایرانی مجرب مقیم خارج	اساتید خارجی برای رساله‌ها	
			دعوت از اساتید خارجی جهت تدریس یا برگزاری دوره انعقاد تفاهم‌نامه مشترک برای تبادل استاد و دانشجو بین‌المللی	
			تسهیل مقررات دست‌وپاگیر برای تبادل استاد و دانشجو بین‌المللی از طریق NGO ها	
			برگزاری کارگاه‌های آموزشی و دوره‌های مشترک بین‌المللی	
۱۰ کدباز	مشارکت متقابل در سخنرانی‌ها و کارگاه‌های داخلی و خارجی	برگزاری و بینارها و ورکشاپ‌ها مشترک بین‌المللی	دعوت از اساتید داخلی مقیم خارج برای کارگاه‌ها و ورکشاپ‌ها	
			حمایت‌های ارزی دولتی برای شرکت در کارگاه‌های بین‌المللی	
			برنامه درسی و محتوای بین‌المللی	
۱۱ کدباز	بهره‌گیری از برنامه‌های آموزشی و درسی بین‌المللی	برنامه‌های درسی مفرح، شاد و مبتنی بر بازی	دوزبانه کردن دروس اصلی	
			برنامه درسی مشترک با دانشگاه‌های خارج	
			دسترسی به سایت‌های بین‌المللی برای تدوین محتوا	
			گرایش به روش کوچینگ و منتورینگ	
۱۰ کدباز	بهره‌گیری از روش‌های آموزش و یادگیری بین‌المللی	تسلط اساتید به نرم‌افزارهای آموزشی نوین	تدریس مشترک اساتید داخلی و خارجی بین‌المللی	
			ایفاد تفاهم‌نامه‌ها تدریس و پروژه‌های یاددهی و یادگیری مشترک اساتید	
			انعطاف‌پذیری اساتید برای تدریس خارجی‌ها	

متغیر	مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	بخشی از کدهای باز	فراوانی
			منابع آموزشی به‌روز باید از سایت‌های خارجی فراهم بشود که در ایران فیلتر هستند	
			کیفیت و به‌روز بودن منابع موجود در کتابخانه‌ها	
			معرفی منابع درسی بین‌المللی توسط اساتید به ویژه در تحصیلات تکمیلی	
۱۷ کدباز	بهره‌گیری از منابع درسی و کتابخانه‌ای به‌روز و بین‌المللی	تدوین محتوای بین‌المللی و به‌روز دنیا هماهنگی با شورای عالی انقلاب فرهنگی برای به‌روز کردن بعضی سرفصل‌های قدیم	تدریس مشترک با اساتید دانشگاه فرادستی و فرودستی تیم تیچینگ‌ها در دانشگاه‌ها بیشتر اهمیت داده شود ایفاد تفاهم‌نامه‌ها تدریس مشترک اساتید از سوی وزارت علوم	
۴ کدباز	توسعه آموزش مجازی بین‌المللی در دانشگاه‌ها	استفاده از امکان آموزش مجازی و الکترونیک ایجاد ساختار برای برگزاری دوره‌های مجازی بین‌المللی	برگزاری دوره‌های تابستانه یا زمستانه در قالب مدرسه بین‌المللی	
۳ کدباز	ایجاد مدارس بین‌المللی ویژه ایام تعطیلات دانشگاه‌ها	در ایام بین ترم و تعطیلی اساتید برگزاری دوره‌های بین‌المللی در دانشگاه در قالب مدارس بین‌المللی		

مطابق جدول ۲ در بین مؤلفه‌های فرعی راهبردهای بخش آموزش، جذب و تبادل اساتید و دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌ها با ۳۵ کدباز بیشترین تکرار و ایجاد مدارس بین‌المللی ویژه ایام تعطیلات دانشگاه‌ها با ۳ کدباز کمترین فراوانی را در بین سایر مؤلفه‌های فرعی بخش آموزش داشتند. بهره‌گیری از منابع درسی و کتابخانه‌ای به‌روز و بین‌المللی با ۱۷ کدباز مؤلفه فرعی دیگر راهبردهای بخش آموزش بودند، برای بین‌المللی شدن دانشگاه رکن مهمی که باید بیشتر بدان توجه داشت منابع و تجهیزات و کتابخانه‌ها و آزمایشگاه‌ها است. برای شروع هر پژوهشی نیازمند به بهره جستن از منابع به‌روز بین‌المللی هستیم پس باید حمایت‌های خاص و ویژه‌ای برای تجهیز این بخش صورت پذیرد. بهره‌گیری از فرایند تدریس مشترک با اساتید خارجی با ۱۰ کدباز، توسعه آموزش‌های مجازی بین‌المللی در دانشگاه‌ها با ۴ کدباز مؤلفه‌های فرعی دیگر راهبردهای آموزش بودند که بیش‌ازپیش بیانگر نیاز توجه مسئولین برای ایجاد زیرساخت‌های تأسیس مدارس تابستانه و زمستانه و یا بسترهای آموزش‌های مجازی بین‌المللی است. از دیگر مؤلفه‌های پرتکرار، دوره‌های آموزشی و تحصیلی مشترک بین‌المللی بود که در جدول ۲

بدان پرداخته شد. این مؤلفه فرعی بخش آموزش دارای ۲۲ کدباز است. ولی باید اشاره کرد که این دوره در همه دانشگاه‌های منتخب وزارت علوم دایر نبود و فقط بعضی از دانشگاه‌ها به انجام این دوره‌ها مبادرت می‌ورزیدند که نیاز به بررسی و تأکید بیشتر وزارت علوم در دانشگاه‌ها دارد. در این زمینه می‌توان با رایزنی‌ها و حمایت‌های مالی وزارتخانه، تعداد این دوره‌ها که در گسترش بین‌المللی شدن مؤثر هستند، بالا برد. بر اهمیت دوره‌های مشترک همین را بس که «شرکت در نشست‌ها و سمینارهای مشترک می‌تواند محافل خوبی برای ایجاد ارتباط‌های علمی بین‌المللی، تبادل استاد و دانشجو» و... باشد. این عوامل راهبردهای خوبی برای بالا بردن بین‌المللی شدن در دانشگاه‌ها خواهند بود. این مسئله موضوعی بود که در صحبت اکثر مصاحبه‌شوندگان نیز به آن اشاره شد به‌عنوان نمونه بیان کردند که «علاوه بر میل دانشگاه‌ها و اساتید ما برای برگزاری دوره‌های مشترک یا به عبارتی دوره‌های مشترک^۱ بین دانشگاه‌های داخلی و خارجی؛ حمایت وزارتخانه‌ها از برگزاری دوره‌های مشترک بسیار اثرگذار است. سمینارهای مشترک می‌تواند محافل خوبی برای ایجاد ارتباط‌های علمی بین‌المللی هستند». «وجود افرادی مانند رایزن‌های علمی می‌تواند در گسترش و افزایش تعداد این دوره‌ها کمک کنند». همچنین در خصوص مؤلفه دیگر آموزش؛ مشارکت متقابل در سخنرانی‌ها و کارگاه‌های داخلی و خارجی این مؤلفه فرعی بخش آموزش دارای ۱۰ کدباز است در این زمینه یکی از مشارکت‌کنندگان عنوان داشتند که «ما باید بتوانیم وینارها و ورکشاپ‌ها، متناسب با نیازهای جامعه دانشگاهی و کارگاه‌های به‌روز بین‌المللی برگزار کنیم. باید زیرساخت‌های ایجاد وینارها در اختیار من استاد باشد تا بتوانم در عرصه بین‌الملل حرف‌ها و بینش‌هایم را مطرح کنم. همین باعث می‌شود بتوانیم دانشجویان خارجی برای فرصت مطالعاتی جذب کنیم» در ادامه شکل خروجی آن در قالب تلخیص شده ارائه شده است.

شکل ۱. مقوله‌های اصلی و فرعی مربوط به راهبردهای بخش آموزش

۲) راهبردهای ارتقای بین‌المللی شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور در حوزه پژوهش، کدام است؟

در زمینه پاسخگویی به سؤال فوق همان‌طور که اشاره شد راهبردهای موردنظر در نظریه داده بنیاد به ارائه راه‌حلی برای مواجهه با پدیده مورد مطالعه اشاره دارد که هدف آن اداره کردن پدیده مورد مطالعه یعنی ارائه الگوی برای راهبردهای بین‌المللی شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور است. در این سؤال راهبردهای حوزه پژوهش عنوان می‌شود که بر ۱۰ مؤلفه فرعی و ۷۵ کدباز در جدول ۳ شناسایی و ذکر شده‌اند.

جدول ۳. مقوله‌های مربوط به راهبردها (پژوهش)

متغیر	مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	بخشی از کدهای باز	فراوانی
راهبرد پژوهش	توسعه پروژه‌های تحقیقاتی مشترک بین‌المللی	انجام پروژه‌های بین‌المللی در کل دانشگاه‌های داخل	۷ کدباز	
		کنفرانس‌ها و همایش‌ها و هرگونه فعالیت علمی مشترک		
		حمایت مادی از پژوهش‌های مشترک و بین‌المللی		
		رعایت استانداردهای بین‌المللی در پژوهش‌های مشترک		
			مقالات علمی معتبر مشترک	۱۳ کدباز

متغیر	مقوله اصلی	مقوله های فرعی	بخشی از کدهای باز	فراوانی
			چاپ مقالات با if بالا	
		ارتقای تولیدات علمی بین المللی دانشگاه (مقاله و کتاب و...)	جایگزینی رشد کیفی مقالات به جای رشد کمی رعایت اخلاق بین الملل در چاپ مقالات بالا بردن تعداد ارجاعات و رفرنس ها از مقالات داخلی حذف فیلترینگ سایت های معتبر علمی حمایت وزارت علوم از تألیف کتاب های بین المللی	
		توسعه نشریات واجد نمایه های استنادی بین المللی در دانشگاه ها	جهت گیری انتشارات بین المللی (به زبان خارجی و دارای نمایه های جهانی)، ایجاد نشریه های علمی بین المللی مشترک جذب هیئت تحریریه های خارجی افزایش چاپ مقالات ۱۹ بین المللی	۷ کدباز
		بهره گیری از اعتبارات پژوهشی (گرت ها) در توسعه بین المللی شدن	اختصاص گرت های پژوهشی معادل سازی گرت ها در سطح بین المللی و روابط بین الملل اختصاص گرت های پژوهشی اساتید برای تأسیس استارت آپ ها و آزمایشگاه های بین المللی جذب گرت و فاند های پژوهشی بین المللی توسط اساتید دانشگاه در تیم r&d دانشگاه	۹ کدباز
		مشارکت متقابل در همایش ها و نمایشگاه های داخلی و خارجی	کنفرانس ها و همایش های علمی مشترک همایش ها، سمپوزیوم ها و هرگونه فعالیت علمی و لایو نت های مشترک برگزاری نمایشگاه ها برای عرضه توان علمی داخلی به جهانیان	۱۳ کدباز
		افزایش جوایز و تقدیرنامه های اخذ شده بین المللی دانشگاه ها	افزایش جوایز بین المللی تشویق اساتید برای شرکت در مجامع بین الملل و کسب جوایز تأسیس دبیرخانه جوایز بین المللی دانشگاه معرفی از توانمندی و علائق پژوهشی اساتید برای جذب دانشجویان پسادکتری خارجی ارتقای وبسایت های دانشگاه برای معرفی اساتید به دنیا جذب پژوهشگران پسادکتری در سراسر دنیا	۵ کدباز
		دانشجویان/پژوهشگران پسادکتری داخلی و خارجی	معرفی از توانمندی و علائق پژوهشی اساتید برای جذب دانشجویان پسادکتری خارجی ارتقای وبسایت های دانشگاه برای معرفی اساتید به دنیا جذب پژوهشگران پسادکتری در سراسر دنیا	۵ کدباز
		بهره گیری از دستیار پژوهشی	فراهم کردن سیستم دستیاران پژوهشی بین المللی به عنوان نقطه اتصال فعالیت های بین المللی	۲ کدباز
		فرصت های مطالعاتی متقابل اساتید و دانشجویان داخلی و خارجی	جذب دانشجویان خارجی برای ثروت آفرینی در دانشگاه های ایران برای جذب دانشجویان خارجی چقدر محیط مناسبی داریم ارسال دانشجویان فرصت مطالعاتی و پست دکتری به خارج و جذب آن ها در داخل افزایش سهمیه سالیانه اساتید و دانشجویان برای گذراندن فرصت مطالعاتی	۸ کدباز
		راه اندازی مرکز تحقیقات بین المللی در نظام آموزش عالی کشور	رفع ایرادهای سیاست گذاری پژوهشی کشور حمایت و استقبال وزارت علوم برای راه اندازی مرکز از طریق راه اندازی مرکز؛ پروژه های بین المللی بزرگ را اساتید داخلی بر عهده می گیرند	۷ کدباز

مطابق جدول ۳ در بین مؤلفه‌های فرعی راهبردهای بخش پژوهش، مشارکت متقابل در همایش‌ها و نمایشگاه‌های داخلی و خارجی با ۱۳ کدباز و ارتقای تولیدات علمی بین‌المللی دانشگاه (مقاله، کتاب و غیره) با ۱۳ کدباز دارای بالاترین تکرار در بین راهبردهای پژوهشی بودند و مؤلفه بهره‌گیری از دستیاران پژوهشی با توانمندی‌های بین‌المللی با ۲ کدباز دارای کمترین فراوانی در بین مشارکت‌کنندگان بودند. مطلوب است دانشگاه‌های داخلی با برگزاری همایش‌های مطرح و نمایشگاه‌های بین‌المللی از اساتید و دانشجویان و پژوهشگران بین‌المللی دعوت شود. همچنین اساتید و پژوهشگران با عرضه محصولات علم و فناوری خود در نمایشگاه‌های بین‌المللی و ارائه پژوهش‌های جدید خود در همایش‌های بین‌المللی نماد و معرف چهره علمی دانشگاه‌های کشور ایران باشند. قطعاً این حضور و تبادل افراد می‌تواند علاوه بر فواید گسترش علمی، معرف فرهنگ ایرانی اسلامی هم باشد و قدم بزرگی برای رسیدن به بین‌المللی شدن در تمامی سطوح دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور است. همچنین بالا بردن تعداد، کمیت و کیفیت جوایز تقدیرنامه‌های اخذشده بین‌المللی دانشگاه‌ها (به‌عنوان مؤلفه فرعی دیگر بخش راهبردهای پژوهش) در بررسی میزان موفقیت دانشگاه در عملکردهای بین‌المللی بسیار اثرگذار هستند. مؤلفه فرعی دیگر راهبردهای بخش پژوهش مطابق جدول ۲ راه‌اندازی مرکز تحقیقات بین‌المللی در نظام آموزش عالی کشور با ۷ کدباز است با راه‌اندازی این مرکز که زیر نظر وزارت علوم و نظارت شورای عالی انقلاب فرهنگی و همراهی وزارت امور خارجه می‌تواند باشد، تحقیقات بین‌المللی را در کل دنیا به صورت وسیع جمع‌آوری کرده و در دانشگاه‌های داخل به اساتید متخصص معرفی کرد. این مرکز می‌تواند با همکاری مستقیم با دفاتر دانشگاه پژوهی و معاونت پژوهشی در دانشگاه‌های داخل و خارج تحقیقات بین‌المللی را توسعه دهد. در ادامه در زمینه مؤلفه توسعه پروژه‌های تحقیقاتی مشترک بین‌المللی مشارکت‌کننده‌ای این چنین عنوان کردند که «در هر منطقه‌ای در جهان یک سری مسائل پژوهشی مشترک وجود دارد که نیازمند همت جمعی اندیشمندان همان مناطق است برای حل آن‌ها. در مناطق حاشیه خلیج فارس مسائلی چون نفت و گاز و ریزگردها و در کل جهان مسائل تخریب محیط‌زیست و لایه اوزون و کمبود آب از حیث مسائل سیاسی از برجام گرفته تا حکمرانی ترامپ، همه نیاز به هم‌فکری دانشمندان و اندیشمندان دانشگاهی و فرهیختگان دارد تا بتواند همه با هم یکصدا بشوند و مسائل حال حاضر را مدیریت کنند. الزام روی آوردن به پژوهش‌های مشترک در دنیا نه صرفاً

از بابت بالا بردن بین المللی شدن دانشگاه‌ها بلکه به خاطر دلایلی که عنوان شد بیش از پیش اهمیت دارد.» در ادامه شکل خروجی آن ارائه شده است.

شکل ۲. مقوله‌های اصلی و فرعی مربوط به راهبردهای بخش پژوهش

۳) راهبردهای ارتقای بین المللی شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور در حوزه خدمات، کدام است؟

در زمینه پاسخگویی به سؤال سوم پژوهش که در ادامه دو سؤال قبل کارکردهای اول و دوم دانشگاه یعنی آموزش و پژوهش پاسخ داده می‌شود، خدمات آخرین بخش از راهبردهای بین المللی شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب است که در حقیقت، کارویژه سوم دانشگاه محسوب می‌شود. راهبردهای ارتقای بین المللی شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب در حوزه خدمات، ۱۰ مؤلفه فرعی و ۱۲۰ کدباز در جدول (۴) نشان داده شده است.

جدول ۴. مقوله‌های مربوط به راهبردها (خدمات)

متغیر	مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	بخشی از کدهای باز	فراوانی
راهبرد	خدمات	توسعه رهبری و مدیریت	نگاه بین المللی به رهبری و مدیریت دانشگاهی تفکر بین الملل رئیس دانشگاه رهبری اثربخش دانشگاه و دفتر همکاری بین الملل	۱۶ کدباز

متغیر	مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	بخشی از کدهای باز	فراوانی
		بین‌المللی در دانشگاه‌ها	اولویت دادن به امور بین‌الملل در ساختار برنامه‌ها و فعالیت‌های دانشگاه	
			هم‌راستا کردن تمامی معاونت‌های دانشگاه در خصوص هدف بین‌المللی شدن	
			شبکه‌ای عمل کردن در رهبری دانشگاه	
		ارتقای مستمر کیفیت و عملکرد دانشگاهی منطبق با استانداردهای بین‌المللی	عدم نگاه جزیره‌ای در دانشگاه	
۱۰			پرهیز از موازی‌کاری در دانشگاه‌ها	کدباز
			عضویت در شبکه‌های بین‌المللی نهادهای تضمین کیفیت (INQAAHE)	
			استانداردسازی کارکردها دانشگاهی با شبکه تضمین کیفیت جهانی	
			عقد قراردادهای بین‌المللی در زمینه مسائل مشترک فرهنگی اقتصادی و اجتماعی	
۱۶		توسعه ارتباطات و همکاری‌های بین‌المللی در دانشگاه‌ها	تفاهم‌نامه‌هایی که بیش از ۲۵ درصد بندهایش اجرایی شده باشد	کدباز
			راه‌اندازی و توسعه کرسی‌های یونسکو با همکاری کمیسیون ملی یونسکو	
			همایش‌های سالانه برای گردهمایی مسئولین دفاتر بین‌الملل دانشگاهی داخل و خارج	
۴		عضویت فعال در انجمن‌های علمی بین‌المللی	عضویت‌ها در انجمن‌های بین‌المللی آکادمیک	کدباز
			شکل‌گیری اتحادیه و انجمن‌های بین‌المللی در داخل	
۵		عضویت فعال در بانک‌ها و پایگاه‌های علمی بین‌المللی	ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی مشترک در زمینه‌های پژوهشی	کدباز
			افزایش دسترسی به پایگاه‌های علمی بین‌المللی	
			عضویت در شبکه‌های پژوهشی منطقه‌ای و بین‌المللی	
۱۲		جذب مشارکت اساتید خارجی در امور و برنامه‌های علمی دانشگاه‌ها	کم کردن قوانین دست‌وپا گیر برای دعوت اساتید خارجی	کدباز
			جذب هیئت تحریریه خارجی در نشریات داخلی	
			کمک به برقراری ارتباطات علمی الکترونیک دانشگاه‌های داخلی با دانشگاه‌های خارج از کشور	
			همکاری شورای عالی انقلاب فرهنگی و وزارت علوم در این راستا	
۱۲		همکاری با اساتید ایرانی مقیم خارج	جذب اساتید ایرانی مقیم خارج برای پژوهش‌های تطبیقی	کدباز
			شناسایی نخبگان و اساتید ایرانی مقیم خارج	
			دعوت از اساتید داخلی مقیم خارج برای برگزاری کارگاه‌ها و ورکشاپ‌ها	
			جذب اساتید مطرح خارجی در شورای سیاست‌گذاری همایش‌ها	

متغیر	مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	بخشی از کدهای باز	فراوانی
۳۶ کدباز	توسعه کارآفرینی و اختراعات، پتنت‌ها و شرکت‌های کارآفرین بین‌المللی		حمایت از اختراعات، پتنت‌ها هایتک‌ها	
			بالا بردن نسبت پتنت به مقالات ISI	
			راه‌اندازی شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌های بین‌المللی	
			حمایت همه‌جانبه وزارتخانه‌ها از استارت‌آپ‌های بین‌المللی	
			حرکت به سمت دانشگاه نسل سوم	
۱۷ کدباز	حمایت و توسعه فعالیت‌های دفاتر همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها		کمبود بودجه دفاتر	
			نظارت مستقیم ریاست بر دفاتر	
			حمایت وزارت علوم برای بودجه دفاتر	
			ارتباط هم سو معاونت‌ها با دفاتر بین‌الملل	
			تلفن گویا ۲۴ ساعته برای دانشجویان خارجی در دفاتر معرفی دوره‌ها و بورس‌های خارجی نظیر یونسکو، آیسک، DAAD و سایر مؤسسات فعال در ایران به استادان و دانشجویان	
۴ کدباز	مکانیزم انگیزشی فعالیت‌های بین‌المللی		پیگیری حضور فعال دانشگاه در مجامع و شبکه‌های علمی بین‌المللی	
			سیاست‌های تشویقی برای شیوهای خلاق ارتباط بین‌المللی	
			اعمال سیاست‌های تشویقی اعضای هیئت‌علمی جهت مشارکت در فعالیت‌های بین‌المللی	
			طراحی نظام انگیزشی	

بعد از آموزش و پژوهش، خدمات اجتماعی سومین کارویژه دانشگاه‌ها است. یکی از مؤلفه‌های اصلی راهبردها ارتقای بین‌المللی شدن در بخش خدمات است. خدمات نیز به علت گستردگی ابعاد و زوایای آن (اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی...) دارای ابعاد تأثیرگذار بسیار زیادی بر بین‌المللی شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب بود که طی مراحل کدگذاری تلخیص شدند. مطابق جدول ۴ در بین مؤلفه‌های فرعی راهبردهای بخش خدمات، توسعه کارآفرینی و اختراعات، پتنت‌ها و شرکت‌های کارآفرین بین‌المللی با ۳۶ کدباز بودند. از سایر مؤلفه‌های تأثیرگذار توسعه رهبری و مدیریت بین‌المللی در دانشگاه‌ها ۱۶ کدباز است که در این باره یکی از صاحب‌نظران فرمودند «یکی از مهم‌ترین افرادی که در بین‌المللی شدن دانشگاه تأثیر دارد تفکر، نگاه، سبک مدیریت و رهبری رئیس دانشگاه است. رئیس دانشگاه باید نگاه بین‌المللی به رهبری و مدیریت دانشگاهی

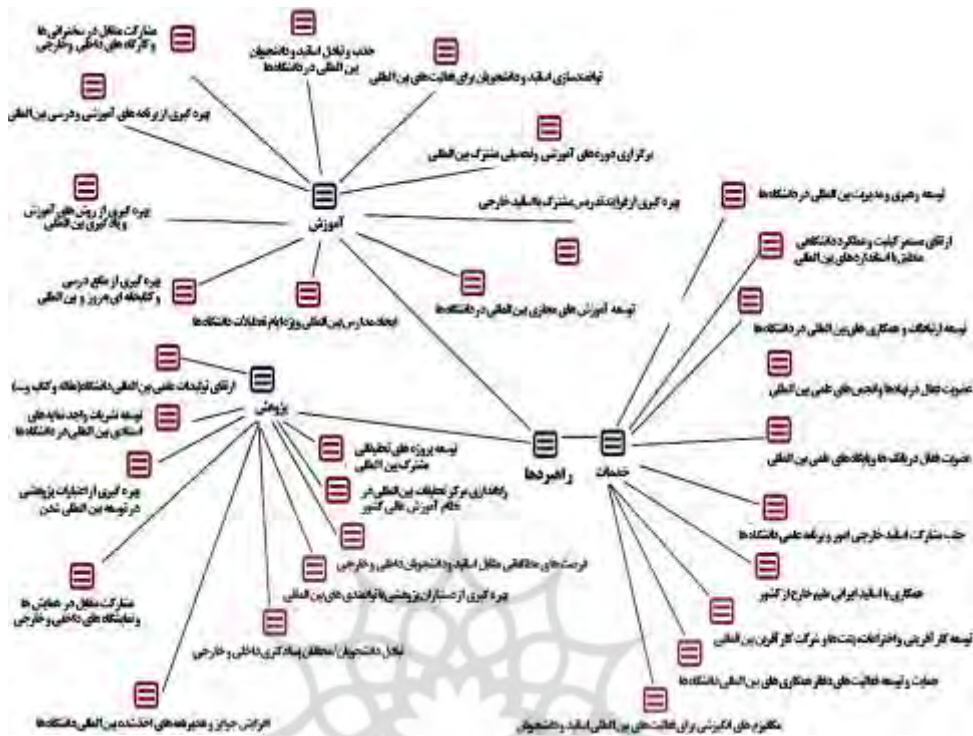
داشته باشد. دانشگاه باید با رهبری اثربخش اداره بشود تا بتوان در بقیه ارکان آن مثل دفاتر بین‌المللی شدن انتظار رهبری اثربخش داشت. بهتر است رئیس دانشگاه نظارت مستقیم بر دفتر بین‌المللی شدن داشته باشد. نباید در ارکان و معاونت‌ها و دانشکده‌ها موازی کاری صورت بگیرد و همه اجزای جمهوری اندیشمندان در راستای بین‌المللی شدن هم قدم و همراه باشند.» همچنین برای مؤلفه‌ی دیگر بخش خدمات اجتماعی دانشگاه، ارتقای مستمر کیفیت و عملکرد دانشگاهی منطبق با استانداردهای بین‌المللی می‌توان به نظر یکی دیگر از صاحب‌نظران استناد داشت که در این زمینه فرمودند «همه دانشگاهیان باید در خصوص شبکه تضمین کیفیت جهانی مسلط باشند و مطابق با آن حرکت کنند. همچنین کارکردها دانشگاهی با این شبکه استانداردسازی کنند. بعضی از دانشگاه‌های ما هنوز در این شبکه تضمین کیفیت آموزش عالی عضو نیستند. بهتر است همه دانشگاه‌های دولتی منتخب پیشنهاد بدهید در شبکه‌های بین‌المللی عضو بشوند» در مورد مؤلفه دیگر خدمات جلب مشارکت اساتید خارجی و ایرانی مقیم خارج در امور و برنامه‌های علمی دانشگاه‌ها «دانشگاه یعنی جمع فرهیختگان و محل تضارب آراء علمی بین‌المللی اندیشمندان بدون در نظر گرفتن عقاید حاشیه‌ای سیاسی و مذهبی و... بنابراین باید دانشگاهیان به دنبال جلب مشارکت اساتید خارج از کشور و یا فرهیختگان ایرانی مقیم خارج در دانشگاه‌ها باشند فرای پیش‌بایست‌های سیاسی و عقیدتی و... خوب در این زمینه حمایت وزارت علوم و شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص تسهیل سازوکارهای دعوت اساتید خارجی بسیار راهگشا خواهد بود» و نظر دیگری «با کم کردن قوانین دست‌وپا گیر برای دعوت اساتید خارجی و تصویب قوانین منعطف برای جذب آن‌ها به‌عنوان هیئت‌علمی تمام‌وقت و پاره‌وقت در داخل، می‌توان شاهد تعاملات گسترده علمی و ایجاد فضای علمی بین‌المللی در دانشکده‌های مربوطه باشیم.» در ادامه شکل خروجی آن ارائه شده است.

شکل ۳. مقوله‌های اصلی و فرعی مربوط به راهبردهای بخش خدمات

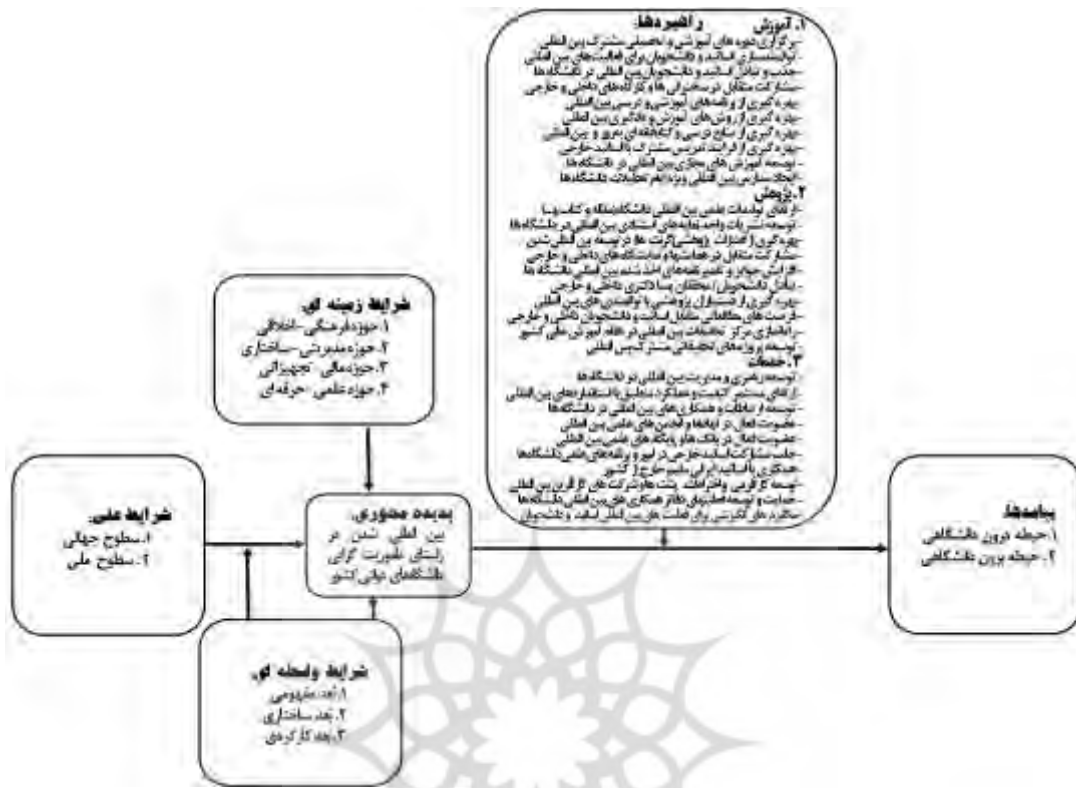
در ادامه، الگوی تجمیع‌شده راهبردهای سه‌گانه بین‌المللی شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور در قالب سه مؤلفه اصلی راهبردها اعم: آموزش، پژوهش و خدمات هر کدام مشتمل بر ۱۰ مؤلفه فرعی مجموعاً ۳۰ مؤلفه و ۳۳۵ کدباز ارائه شده است. شکل ۴ نمایانگر خلاصه ساختار، کارکرد و الزامات تحقق راهبردهای بین‌المللی شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور است که بر اساس مطالعه و بررسی مبانی نظری و تحلیل متن مصاحبه‌ها است.

پروژه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۴. الگوی تجمیع شده راهبردهای بین‌المللی شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور

در بخش پایانی، الگوی پارادایمی پژوهش حاضر، ارائه می‌گردد. همچنان که در شکل ذیل ملاحظه می‌گردد، در این الگو، تلاش شده است تا تمامی سطوح، حوزه‌ها، ابعاد، حیطه‌ها و کارکردهای مرتبط با حوزه بین‌المللی شدن آموزش عالی و دانشگاه‌ها در کشور، مدنظر قرار گیرد. به تعبیری دقیق‌تر، پدیده محوری در این الگوی پارادایمی، عبارت از بین‌المللی شدن در راستای مأموریت‌گرایی دانشگاه‌های دولتی کشور، تعریف شده است. در این راستا و در ارتباط با شرایط علی، سطوح بین‌المللی شدن آموزش عالی کشور مشتمل بر سطوح ملی و جهانی این حوزه، در ارتباط با شرایط زمینه‌ای، حوزه‌های بین‌المللی شدن آموزش عالی کشور، شامل حوزه‌های فرهنگی - اخلاقی، مدیریتی - ساختاری، علمی - حرفه‌ای و مالی - تجهیزاتی، در زمینه شرایط مداخله‌گر، ابعاد بین‌المللی شدن آموزش عالی مشتمل بر ابعاد مفهومی، ساختاری و کارکردی و در ارتباط با پیامدهای این حوزه، حیطه‌های درون دانشگاهی و برون دانشگاهی، مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفته است.

شکل ۵. الگوی پارادایمی پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

حرکت جوامع بشری از گذشته تاکنون، به سمت وسوی تقویت ارتباطات، پیوستگی و تشکیل یک جامعه جهانی کوچک، از طریق پیدایش و نضج پدیده جهانی شدن بوده است. به تعبیری دیگر، امروزه کشورها ناگزیر از توسعه ارتباطات و فعالیت‌های بین‌المللی خود هستند؛ اما با عنایت به جهت‌گیری کشورها در راستای اقتصاد و توسعه دانشی، بنابراین دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی، در این زمینه، نهاد پیشگام و پیش‌تاز محسوب می‌شوند. به عبارت دیگر، در شرایط کنونی، کشورها به‌طور اعم و دانشگاه‌ها به‌طور اخص، ناگزیر از حرکت به‌سوی توسعه فعالیت‌ها و همکاری‌های علمی بین‌المللی خویش هستند. بر این اساس، دانشگاه‌های کشور نیز شایسته و ضروری است که در راستای تقویت فعالیت‌های بین‌المللی شان برنامه‌ریزی و اقدامات مقتضی انجام دهند. این

امر زمانی اهمیت و جایگاه والاتری به خود می‌گیرد که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری طی سال‌های اخیر، مأموریت‌گرایی را جزء اهداف و وظایف دانشگاه‌های دولتی تعریف کرده و آنان باید یکی از مأموریت‌های اساسی خود را تبدیل‌شدن به یک دانشگاه بین‌المللی تعریف و تبیین کنند. بر همین اساس در پژوهش حاضر، به دلیل گستردگی جامعه دانشگاهی، تعدد و وسعت محتوایی و مفهومی کارویژه‌های دانشگاه و همچنین شرایط و اقتضائات خاص و متنوع مترتب بر هرکدام از این کارویژه‌های دانشگاهی؛ راهبردهای بین‌المللی‌شدن در دانشگاه به سه دسته: آموزش، پژوهش و خدمات دانشگاهی تقسیم شد که هرکدام از این راهبردهای منتج به بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور در قالب یک سؤال پژوهش موردبررسی قرار گرفته شد. مطابق جدول یافته‌های شماره (۲)، (۳) و (۴) مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های راهبردهای ارتقای بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور در سه حوزه مشخص شده است؛ مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های راهبردهای ارتقای بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور در حوزه‌های سه‌گانه از طریق مطالعه عمیق مبانی نظری، پیشینه پژوهش (ملی و بین‌المللی) و مستندات موجود در سطوح نهادی و ملی در این حوزه و همچنین بررسی سایر الگوها و مدل‌های مطرح در حوزه بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور، شناسایی اولیه شد. در این بخش گردآوری داده‌ها از طریق مطالعه کتابخانه‌ای، میدانی، مشاهده، یادداشت‌برداری و طبقه‌بندی داده‌ها صورت گرفت و سپس از طریق انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختمند از مشارکت‌کنندگان جامعه پژوهش شامل مدیران، خبرگان، صاحب‌نظران و اعضای هیئت‌علمی وزارت علوم، ۱۶ دانشگاه دولتی برای تأیید مؤلفه‌های شناسایی شده اقدامات مقتضی به عمل آمد. مطابق بخش یافته، پژوهش حاضر در پی پاسخ به سه سؤال (راهبردهای سه‌گانه-سه‌کارویژه دانشگاهی) صورت گرفت که با استفاده از روش کیفی الگوی راهبردهای بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌های دولتی منتخب کشور را در قالب سه مأموریت اصلی دانشگاه به تصویر کشید مؤلفه‌های فرعی (جمعاً ۳ مؤلفه اصلی، ۳۰ مؤلفه فرعی و ۳۳۵ کدباز) مترتب بر آنها را احصاء و شناسایی کرد.

پیش‌تر نیز به صورت مبسوط اشاره شد که دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی، زمانی قادر به ایفای نقش کلیدی خود در جامعه خواهند بود که هر یک، کارکردهای اصلی و سه‌گانه خود مشتمل بر آموزش، پژوهش و خدمات را در راستای جهت‌گیری‌های کلان نظام آموزش عالی و همچنین منطبق با نیازهای جامعه پیرامون و ظرفیت‌ها و توانمندی‌های

خویش‌شناسایی کرده و همگی در حرکتی منسجم و هدفمند، در راستای توسعه دانشی کشور گام بردارند. البته شایان‌ذکر است که مأموریت‌هایی نظیر آموزش و تربیت سرمایه‌های انسانی متخصص موردنیاز جامعه، پژوهش و تولید علم و فناوری، ارتقای سطح فرهنگ و همچنین پاسخ به نیازها و تقاضاهای روزافزون جامعه و صنعت، از جمله مأموریت‌هایی هستند که تمامی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی، به‌نوعی باید آنان را دنبال نمایند، اما نکته اساسی آن است که علی‌رغم پرداختن دانشگاه‌ها به همه موارد فوق، مأموریت‌محوری که هر دانشگاه باید بیشترین تلاش و انرژی خود را در آن راستا سوق دهد، کدام است. این امر، دانشگاه‌های کشور را از موازی‌کاری‌ها و دوباره‌کاری‌های بیهوده دور ساخته و عملکرد و خروجی آنان را به‌طور خاص، در راستای نیازهای جامعه پیرامون و در سطحی بالاتر، در سمت‌وسوی اهداف ملی سوق می‌دهد. علاوه بر آن، دانشگاه‌های دارای مأموریت‌های مشترک، نباید واجد برنامه‌های واحد و یکسان باشند و شایسته است برنامه‌ریزی‌های راهبردی مربوط به هر دانشگاه، متناسب با شرایط، اقتضات و توانمندی‌های خاص خویش و نیازهای جامعه پیرامون، تنظیم شود. بنابراین دانشگاه‌های کشور به ویژه ۱۶ دانشگاه منتخب دولتی که به‌منظور نقش‌آفرینی فعال در فرایند توسعه علمی و فناوری کشور، ناگزیر از توسعه همکاری‌های علمی، تحقیقاتی و فناوری در سطوح منطقه و جهانی هستند تا رتبه علمی خویش و نظام آموزش عالی کشور را در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی ارتقا بخشند. بنابراین انجام تحقیق حاضر، با توجه به سیاست‌گذاری‌های اخیر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در راستای جهت‌دهی دانشگاه‌ها به سمت‌وسوی مأموریت‌های خاص هر دانشگاه که مأموریت این ۱۶ دانشگاه با تأکید بر بین‌المللی‌شدن تعریف شده است کاملاً ضروری و اجتناب‌ناپذیر بود.

به‌صورت مجمل، از آنجایی که در این پژوهش پدیده محوری بر روی دانشگاه‌ها متمرکز بود و این نهاد سه کارویژه مهم یعنی آموزش، پژوهش و خدمات را در بردارد، راهبردهای بین‌المللی‌شدن در این سه حوزه، مورد واکاوی، مطالعه عمیق و همچنین بررسی پیشینه‌ها قرار گرفت. همان‌طور که پیش‌تر در ابتدای یافته‌های سؤالات ۱ و ۲ و ۳ پژوهش و جداول مربوطه شماره ۲، ۳ و ۴ به تفصیل بحث شد، راهبردهای آموزش با ۱۰ مؤلفه فرعی و ۱۴۰ کدباز؛ راهبردهای پژوهش با ۱۰ مؤلفه فرعی و ۷۵ کدباز و راهبردهای خدمات با ۱۰ مؤلفه فرعی و ۱۲۰ کدباز شناسایی و مورد بحث قرار گرفت. در نتیجه از بین راهبردهای بخش آموزش جذب و تبادل اساتید و دانشجویان بین‌المللی

در دانشگاه‌ها با ۳۵ و بهره‌گیری از منابع درسی و کتابخانه‌ای به‌روز و بین‌المللی با ۱۷ کدباز، از بین راهبردهای بخش پژوهش مشارکت متقابل در همایش‌ها و نمایشگاه‌های داخلی و خارجی با ۱۳ کدباز و ارتقای تولیدات علمی بین‌المللی دانشگاه (مقاله و کتاب و...) با ۱۳ کدباز و از بین راهبردهای بخش خدمات توسعه کارآفرینی و اختراعات، پتنت‌ها و شرکت‌های کارآفرین بین‌المللی با ۳۶ کدباز حمایت و توسعه فعالیت‌های دفاتر همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها با ۱۷ کد از راهبردهای پرتکرار توسط مشارکت‌کنندگان بودند. اگر بتوان این راهبردها را در دانشگاه‌های کشور ایران به‌صورت عام و دانشگاه‌های منتخب دولتی کشور به‌صورت اخص عملی کرد قطعاً پیامدهای مثبت زیادی در بین‌المللی شدن دانشگاه‌های منتخب دولتی حاصل می‌شود. درنهایت یکی از ویژگی‌های بارز الگو پارادایمی پژوهش پیش رو، تأکید هم‌زمان بر تمامی سطوح، حوزه‌ها، ابعاد، حیطه‌ها و کارکردهای مرتبط با حوزه بین‌المللی شدن آموزش عالی و دانشگاه‌ها در کشور، است که در این راستا، کارکردها و کارویژه‌های بین‌المللی شدن آموزش عالی در قالب راهبردهای الگوی فوق و مشتمل بر کارکردهای آموزش، پژوهش و خدمات، مورد تأکید قرار گرفته است. با عنایت به مطالب مطروحه فوق؛ یافته‌های پژوهش فوق در باب مؤلفه‌های آموزش با پژوهش‌های فتحیان (۱۳۸۸)، واعظی و همکارانش (۱۳۸۸)، اسماعیل نیا و همکاران (۱۳۹۵)؛ فشالنج و بازرگان (۱۳۹۲) همسو بودند. در بخش همسوسازی با پژوهش‌های خارجی با پژوهش محسن و زمان (۲۰۱۸) آلتباخ (۲۰۱۸ و ۲۰۱۹)، بایرام (۲۰۱۸) هم‌راستا بود. در قسمت یافته‌های پژوهش و خدمات نیز با پژوهش‌های واعظی و همکارانش (۱۳۸۸)، آراسته (۱۳۸۵)، بازرگان (۱۳۸۶)، فشالنج و بازرگان (۱۳۹۲)، پژوهش ماریاکانتو (۲۰۱۳)، همسو بودند.

آنچه مسلم است فرایند بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها، باید هم‌زمان در سه کارکرد اساسی آنان یعنی آموزش، پژوهش و خدمات، محقق شود. بدین معنا که هم فرایندهای تدریس و برنامه‌های درسی و نظایر آن منطبق با این مهم باشد و هم پژوهش‌های دانشگاهی و پژوهش‌های کاربردی و تقاضامحور دانشگاه در این راستا تعریف شود و همچنین کلیه خدمات دانشگاهی به ویژه در حوزه کارآفرینی، با رویکردی بین‌المللی پیگیری و محقق شود. این پژوهش همانند پژوهش‌های مشابه این حوزه دارای محدودیت‌هایی است که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: با توجه به اینکه پژوهش فوق با روش کیفی صورت پذیرفته است و بهره‌نبردن از روش‌های کمی و آمیخته در تعمیم نتایج آن باید جانب

احتیاط را رعایت کرد. دوم اینکه مورد مطالعه قرار دادن ۱۶ دانشگاه که این نکته خود در تعمیم نتایج پژوهش به سایر دانشگاه‌های کشور، ما را با محدودیت مواجه می‌کند. در ادامه و با توجه به نتایج حاصل شده از پژوهش فوق پیشنهاد می‌شود: این موضوع در دانشگاه‌های دیگری هم به جزء ۱۶ دانشگاه مورد مطالعه به صورت عمیق مورد مطالعه قرار گیرد. با توجه به نتایج حاصله؛ به مدیران دانشگاهی و مسئولان دفاتر همکاری‌های علمی بین‌المللی در دانشگاه‌ها پیشنهاد می‌گردد تا جلسات انگیزشی و هم‌افزایی برای دانشجویان، اساتید و پژوهشگران داخلی برای آشنا کردن آن‌ها جهت ورود به دنیای ارتباطات علمی بین‌الملل برگزار کنند. با توجه به نتایج حاصل از راهبردهای آموزشی، پیشنهاد می‌شود توجه همه‌جانبه به بین‌المللی کردن محتوا و برنامه‌های درسی و آموزشی مدنظر مسئولان مربوطه قرار گیرد و رساله‌های دکتری را به این سمت سوق دهند. با توجه به نتایج حاصل در بخش خدمات، استفاده از ظرفیت بالای رایزن‌های علمی فرهنگی، حل مشکلات صنعت در کشور و در دنیا توسط دانشگاهیان در سطح بین‌الملل و بالابردن تعاملات علمی - بین‌المللی به صورت کاربردی در دانشگاه‌ها تسهیل گردد. با توجه به نتایج بخش راهبردهای آموزش و توافق همه اعضا بر تسلط بر زبان توسط اساتید و دانشجویان، توصیه می‌شود مدیران دانشگاهی و مسئولان دفاتر همکاری‌های علمی بین‌المللی در دانشگاه‌ها با بهره‌گرفتن از پتانسیل اساتید دانشکده‌های زبان‌های خارجه (در صورت وجود رشته زبان در دانشگاه) با برگزاری ترمیک دوره‌های آموزش زبان‌های خارجه با تعرفه‌های دانشگاهی به دانشجویان و پژوهشگران این خلاً را نیز مرتفع کنند. در قسمت نتایج مندرج در راهبردهای پژوهش پیشنهاد می‌شود مسئولین مربوطه به فرصت‌های مطالعاتی آنلاین توجه و عنایات لازم را داشته باشند، بنابراین برای این امر باید ساختارها و بسترهای مناسبی در دانشگاه‌ها فراهم بشود.

سپاسگزاری

در پایان از تمامی اعضای تیم رساله و داوران محترم، همچنین داوران مقاله و دست‌اندرکاران نشریه نهایت تشکر و قدردانی را داریم.

منابع

- اسماعیل نیا، ن. نادری، ا. و آراسته، ح. (۱۳۹۵). بررسی وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها از دیدگاه صاحب‌نظران (مورد دانشگاه تهران). *اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۲(۴)، ۱۱۵-۱۵۰.
- آراسته، ح. (۱۳۸۵). همکاری‌های بین‌المللی آموزش عالی در ایران و چگونگی بهبود آن. *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، ۱۲(۱)، ۹۹-۱۱۵.
- شرقی، ع. (۱۳۸۳). *ارتباطات بین‌المللی و توسعه علمی*، در دایره‌المعارف آموزش عالی. (جلد اول، ۱۸۶-۱۸۹)، قورچیان، ن؛ آراسته، ح؛ جعفری، پ. تهران: بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی. فتحیان، ه. (۱۳۸۸). جهانی‌شدن و تأثیرات آن بر نظام‌های تضمین کیفیت در آموزش عالی، مجموعه مقاله‌های همایش ملی نظارت و ارزیابی آموزش عالی، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- فشانج، ل. و بازرگان، ع. (۱۳۹۲). چگونگی بین‌المللی‌شدن یک دانشگاه در کارکردهای آموزش، پژوهش و خدمات تخصصی: موردی از یک دانشگاه بین‌المللی، *فصلنامه مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی*، ۱۳، ۹-۲۷.
- شعاع‌اردبیلی، ف.، رحمانی، ج. ویسی، غ. (۱۳۹۸). طراحی و ارائه چارچوب مفهومی و مدل دانشگاه کارآفرین. *فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۳(۴۷)، ۱۱۵-۱۳۲.
- قاسمی، ک.، اعتماد، ع. و مکی، ب. (۱۳۹۸). طراحی برنامه درسی با رویکرد جهانی‌شدن و حفظ هویت فرهنگی و اعتبارسنجی آن از دیدگاه متخصصان. *فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۳(۴۷)، ۷۷-۹۵.
- نعمتی، م. و موسوی امیری، ط. (۱۳۹۸). تدوین الگوی مؤلفه‌های مؤثر بر تحقق دانشگاه پژوهی در دانشگاه اسلامی، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۸(۱)، ۸۱-۱۰۲.
- واعظی، م.، همتی، م.، نوروزی، ع. و حیات، ع. (۱۳۸۸). جهانی‌شدن و چالش‌های تضمین کیفیت در نظام آموزش عالی، *مجموعه مقاله‌های همایش ملی نظارت و ارزیابی آموزش عالی*، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- یمنی دوزی سرخابی، م. (۱۳۸۲). *برنامه‌ریزی توسعه دانشگاهی: نظریه‌ها و تجربه‌ها*، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

References

- Altbach, P. (2004). Globalisation and the university: Myths and realities in an unequal world. *Tertiary Education and Management*, 10, 3-25
- Altbach, P. G. (2018). India higher education internationalization: problems and possibilities. *CURRENT SCIENCE*, 114(3), 425.
- Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E. (2019). *Trends in global higher education: Tracking an academic revolution*. BRILL.
- Altbach, P., & Teichler, U. (2001). Internationalisation and exchanges in a globalized university. *Journal of Studies in International Education*, 5(1), 5-25.

- Brandenburg, U., & de Wit, H. (2011). The end of internationalization. *International Higher Education*, (62), 15-17.
- Byram, M. (2018). Internationalisation in higher education—an internationalist perspective. *On the Horizon*, 26(2), 148-156.
- Cantu, M. P. (2013). Three Effective Strategies of Internationalization in American Universities. *Journal of International Education and Leadership*, 3(3), n3
- Egron-Polak, E., & Hudson, R. 2014. *Internationalization of higher education: Growing expectations, essential values* (IAU 4rd Global Survey Report). Paris, France: IAU
- Haines, S. (2016). *The Systems Thinking Approach to Strategic Planning and Management*, Business & Economics
- Harman, G. (2005). Internationalization of Australian higher education: A critical review of literature and research. In *Internationalizing higher education* (pp. 119-140). Springer, Dordrecht.
- Knight, J. (2003). Updated internationalization definition. *International Higher Education*, 33, 2-3.
- Knight, J. (2004). Internationalization remodeled: Definitions, approaches and rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8, 5-31.
- Mohsin, A & Zaman, K. (2018). Internationalization of Universities: Emerging Trends, Challenges and Opportunities; *Journal of Economic*, 3(1), 1-21
- Roga, R., Lopina, I., & Muursepp, P. (2015). Internationalization of Higher Education: Analysis of Factors Influencing Foreign Students' Choice of Higher Education Institution, *Procedia- social and behavioral science*, (213), 925-930
- Saup, E., & Joe L. (1981). The functions of Institutional Research, Tallahassee, FL: *Association for Institutional Research*.
- Ismail Nia, N; Naderi, A. & Arasteh, H. (2015). Investigating the current and desirable situation of internationalization of universities from the perspective of experts (case of Tehran University). *New Educational Thoughts*, 12 (4), 150-115.
- Arasteh, H. (1385). International cooperation on higher education in Iran and how to improve it. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 12 (1).
- Sharghi, A. (1383). *International Relations and Scientific Development, in the Encyclopedia of Higher Education* (Vol. I, 186-189), Ghorchian, N.; Adorned, h; Jafari, P. Tehran: The Great Persian Encyclopedia Foundation.
- Fathian, H. (1388). *Globalization and its effects on quality assurance systems in higher education, Proceedings of the National Conference on Supervision and Evaluation of Higher Education*, Tehran, Shahid Beheshti University.
- Feshalang, L., & Bazargan, A. (1392). How to become an international university in the functions of education, research and specialized services: a case of an international university. *Quarterly Journal of Management and Planning in Educational Systems*, 13, 9-27.
- Shoa'ardabili, F., Rahmani, J., & Weiss, G. (1398). Designing and presenting the conceptual framework and model of the entrepreneurial university. *Quarterly Journal of Research in Educational Systems*. 13 (47), 115-132.
- Qasemi, K., Trust, A.S., Maki, B. (1398). Curriculum design with a global approach, globalization and preservation of cultural identity and its validation from the perspective of experts. *Quarterly Journal of Research in Educational Systems*. 13 (47), 95-77.
- Nemati, M. & Mousavi Amiri, T. (1398). Developing a model of effective components on the realization of university research in Islamic University, *Management in Islamic University*, 8(1).

- Waezi, M., Hemmati, M., Nowruz, A. S., Hayat, A. (1388). *Globalization and the Challenges of Quality Assurance in the Higher Education System, Proceedings of the National Conference on Supervision and Evaluation of Higher Education*, Tehran, Shahid Beheshti University
- Yemeni embroidered magenta, M. (1382). *University Development Planning: Theories and Experiences*, Tehran: Shahid Beheshti University Press.

